

Földrajz

középszintű érettségire való felkészítés

11. és 12. évfolyam

Az érettségire felkészítő, fakultatívan választható órák célja, hogy a tananyag ismétlésével, elmélyítésével, feladatok begyakoroltatásával képessé tegye a diákokat a középszintű érettségi vizsga teljesítésére. Az alapóraihoz képest jóval nagyobb szerepet kap a diákok önálló munkája, a páros, csoportos és gyakorlati feladatok. Az írásbeli feladatok gyakoroltatásán kívül nagy hangsúlyt helyezünk a tanulók szóbeli képességeinek fejlesztésére is.

A HETI ÉS ÉVES ÓRASZÁMOK

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
11. évfolyam	3	108
12. évfolyam	3	93

ÓRATERV

Témakörök	Az órák felhasználása			
	Korábbi ismeretek ismétlése	Gyakorlati óra	Összefoglalás, mérés-értékelés	Összes óraszám
11. évfolyam				
I. Év eleji korrekció, szintre hozás, az érettségi felépítése	6	5	0	11

II. A Föld kozmikus környezete	10	3	1	14
III. A földi tér ábrázolása	6	3	1	10
IV. A Föld mint kőzetbolygó szerkezete és folyamatai	12	5	2	19
V. A légkör földrajza	12	5	2	19
VI. A vízburok földrajza	12	5	2	19
VII. A földrajzi övezetesség	8	6	2	16
Összesen	66	32	10	108
12. évfolyam				
VIII. Társadalmi folyamatok a 21. század elején	7	3	1	11
IX. A világgazdaság jellemző folyamatai	8	5	1	14
X. Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában	10	7	1	18
XI. A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	10	7	1	18
XII. Az Európán kívüli	10	7	1	18
kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői				

XIII. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	5	3	1	9
XIV. Próbaérettségi, összegzés, korrekció	0	0	5	5
<i>Összesen</i>	<i>50</i>	<i>32</i>	<i>11</i>	<i>93</i>

MELLÉKLETEK

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEKHEZ KAPCSOLÓDÓ ÁLTALÁNOS ÉS EGYEDI FOGALMAK

TÉMAKÖR	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
1. Térképészet a térképi ábrázolás	<u>Általános fogalmak:</u> térképvázlat, térkép, földgömb, vetület, méretarány, vonalas aránymérték, topográfiai-, földrajzi-, tematikus térkép, atlasz, kis-, közepes- és nagy méretarányú térkép, szintvonalas-, színfokozatos-, árnyékolásos domborzatábrázolás	sík-, henger-, kúpvetület, területtartó és szögtartó vetület, síkraajz, domborzatrajz, névrajz, domborzati alapelemek, lejtőszög,
tevékenységek a térképen és a térképpel	tényleges és viszonylagos földrajzi fekvés, tengerszint feletti magasság, magassági szám, abszolút és relatív magasság, látóhatár (horizont), keresztmetszet, tömbszelvény, földrajzi fókálózat, szélességi és hosszúsági kör (délkör, meridián), helymeghatározás, távolságmérés és meghatározás, északi-, déli-, keleti-, nyugati félgömb, jelkulcs, kilométer-hálózat, keresőhálózat, tájolás, fő- és mellékvilágtáj, csillagászati és földrajzi északi irány	álláspont-meghatározás, területszámítás, metszetszerkesztés, mágneses deklináció
az űrtérképezés	űrszonda, távérzékelés, hamisszínes felvétel, légi- és műholdfelvétel	űrkutatás, felbontó-képesség
Az 1. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Egyenlítő, Ráktérítő, Baktérítő, Északi sarkkör, Déli sarkkör, Északi-sark, Déli-sark, Greenwich, kezdő hosszúsági kör	Landsat, Spot műholdak, Eumetsat

2. Kozmikus környezetünk	<u>Általános fogalmak:</u> kozmosz környezet, fényév, csillagászati egység	földközéppontú (geocentrikus) és napközéppontú
---------------------------------	--	---

a Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a Világegyetemben	(CSE), csillag, bolygó, kőzetbolygó (Föld-típusú), gázbolygó (Jupiter-típusú), a bolygók mozgástörvényei, gyűrűrendszer, hold, üstökös, meteor, meteorit, bolygóközi anyag	(heliocentrikus) világkép, galaxis, extragalaxis, kisbolygó
a Nap és kísérői	a Nap gömbhéjai, napkitörés, napszél, napfolt, sarki fény, nap- és holdfogyatkozás, holdfázisok	plazma, termonukleáris folyamat, fotoszféra, kromoszféra, holdtenger, kráter, csillagkép, csillagrendszer
a Föld és mozgásai	földalak (geoid), tengely körüli forgás, Nap körüli keringés, látszólagos és valós mozgás, év, nap, napszakok, napi és évi időszámítás, naptári év, szökőév, helyi idő, zónaidő, időzóna, tengelyferdeség, tavaszi és őszi napéjegyenlőség, nyári és téli napforduló, csillagászati évszakok	forgási ellipszoid, zenit, ekliptika, közép napidő, napév, világidő, delelési magasság, dátumválasztó vonal
Az 2. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Világegyetem, Tejútrendszer, Naprendszer, Nap, Hold, Merkúr, Vénusz, Mars, Föld, Jupiter, Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz, Plutó, Sarkcsillag, Nagy-Göncöl	Ptolemaiosz, Kopernikusz, G. Bruno, Galilei, Kepler, Newton, J. Gagarin, N. Amstrong, E. Aldrin, Galaktika (Galaxis), Juliánus-naptár, Gergely-naptár, Androméda-köd

3.1. A kőzetburok földtörténet	Általános fogalmak: földtan (geológia), ásványtan, kőzettan, a földtörténet időegységei: idő, időszak, kor, ős-, ó-, közép- és újidő, ősmaradvány, ősléggör, ősóceán, ózon, ősmasszívum, kaledóniai-, variszkuszi-, eurázsiai-, pacifikus hegységképződés, harmad és negyedidőszak, jégkor (pleisztocén), jelenkor (holocén)	viszonylagos (relatív) és tényleges (abszolút) kormeghatározás, vezérkövület, paleomágneseesség, őskontinens, kambrium, ordovícium, szilur, devon, karbon, perm, triász, júra, kréta, eocén, oligocén, miocén, pliocén, glaciális, interglaciális, biológiai evolúció
geoszférák	gömbhéj, kőzetburok (litoszféra), vízburok (hidroszféra), levegőburok (atmoszféra), bioszféra,	

	talajburok, belső hő, geotermikus grádiens, földmágnesség, földkéreg, földköpeny, külső és belső mag, asztenoszféra (lágköpeny)	
lemeztektonika	magma, magmaáramlás, óceáni és szárazföldi kőzetlemez, óceáni hátság, mélytengeri árok, mélytengeri síkság, hasadékvölgy, kontinensvándorlás, alábukás, beolvadás, távolodó-, közeledő (ütköző)-, elcsúszó lemezmozgás, érc, mélységi magmatizmus, felszíni vulkánosság, láva, vulkáni hamu, párnaláva, pajzsvulkán, rétegvulkán, kürtő, kráter, robbanásos vulkán, vulkáni szigetív, vulkáni utóműködés, gejzír, földrengés, szeizmográf, rengésfészek (epicentrum), rengésközpont (hipocentrum), utórengés	térrövidülés, nehéz-, színes- és nemesfémérc, bázisos-, savanyú- és semleges vulkáni kőzet, telér, bazaltfenntűsík, kráter- és kaldérakúpos tűzhányó, forrópontos vulkán, fumarola, szolfatára, mofetta, savanyúvíz, földrengéshullám, tengerrengés

<p>kőzetek, ásványok</p>	<p>a hegységképződés típusai: (két kontinentális-, két óceáni-, óceáni és szárazföldi lemez ütközésével); hegységrendszer, szerkezeti mozgások, gyűrődés, redő, vetődés, vetősík, törésvonal, rög, sasbérc, árok, lépcsővidék, medence, ásvány, kőzet, kristály, mélységi magmás kőzet, vulkáni kiömlési kőzet, vulkáni törmelékes kőzet; törmelékes-, vegyi-, szerves üledékes kőzet; átalakult kőzet, kvarc, kősó, mészkő, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, földgáz, agyag, bauxit, vasérc, gránit, andezit, bazalt, riolit, tufák, márvány, palás kőzetek</p>	<p>geoszinklinális, hegységképződési szakaszok (üledékfelhalmozódás, tektogenezis, orogenezis), redőboltozat, redőteknő, álló-, ferde-, fekvő- és áttolt redő</p> <p>kőzetanyag-körforgás, üledékes érc, ásványi nyersanyag</p>
---------------------------------	--	--

<p>nagyszerkezeti egységek</p>	<p>ősföld (ősmasszívum), fedett és fedetlen ősmasszívum, táblás vidék, röghegység, gyűrthegység, vulkanikus hegység, süllyedékterület, óceáni medence, óceáni hátság, mélytengeri árok, feltöltött és lepusztult síkság</p>	<p>töréses gyűrthegység</p>
<p>felszínformálódás</p>	<p>aprózódás, mállás, szállítás, lepusztulás, felhalmozás, külső és belső erők, felszínformák: mélyföld, alföld, fennsík, dombság; közép- és magashegység; lánchegység; hátság, völgy, hágó, szoros, medence; tanúhegy</p>	<p>kémiai és biológiai mállás, lejtős tömegmozgás (csuszamlás, suvadás, omlás), talajfolyás, lössforma</p>
<p>A 3.1. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak</p>	<p>Eurázsiai-, Pacifikus-, Variszkuszi-, Kaledóniai- hegységrendszer</p>	<p>Wegener, Pangea, Laurázsia, Gondwana</p>

3.2. A levegőburok szerkezete	Általános fogalmak: légkör, alsó-, középső-, felső légkör, troposzféra, sztratoszféra, ózonréteg, állandó-, változó-, erősen változó gázok, vendéganyagok	öslégkör, mai légkör, termoszféra, ionoszféra, exoszféra, tropo-, sztrato- és mezopauza,
felmelegedés	besugárzás, visszaverődés, hőelnyelődés, kisugárzás, üvegházhatás, fényvisszaverő-képesség (albedo), felmelegedés és lehűlés, módosító tényezők, a hőmérséklet napi és évi járása, napi-, havi-, évi középhőmérséklet, napi hőingás, évi közepes hőingás, abszolút hőingás, izoterma	fordított hőrétegződés (hőmérsékleti inverzió), napfénytartam, tenyészidőszak, hőösszeg, lejtőkiettség, napállandó
a levegő mozgása	légnomás, szél, eltérítő erő, izobár, mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon, hideg- és melegfront, frontátvonulás, homokfodor, szélbarázda, homokbucka (dűne), kőgomba,	okklúziós front, trópusi ciklon (hurrikán, tájfun, orkán), tornádó, helyi szelek (parti szél, hegy-völgyi szél), fön, defláció, szélmarás, barkán, deflációs tanúhegy,

	szélrendszer, passzát, nyugatias szelek, sarki szelek, általános légkörczés, hőmérsékleti (termikus) egyenlítő, monszun szélrendszer, forró- és mérsékelt övezeti monszun	futóáramlás
csapadékképződés	tényleges és viszonylagos vízgőztartalom, harmatpont, telítettség, túltelítettség, kicsapódás, felhőképződés, csapadékképződés, felhő, köd, hulló csapadékfajták, talajmenti csapadékfajták, csapadéktérkép, aszály	fátyol (cirrus)-, réteg (stratus)-, gomoly (cumulus)-, esőfelhő kondenzációs mag, áramlási és sugárzási köd izohiéta, felszíni leöblítés, vonalas erózió, mikroklima

időjárás és éghajlat	idő, időjárás, éghajlat, meteorológia, éghajlattan; időjárási térkép	
	időjárási és éghajlati elem: napsugárzás, hőmérséklet, légnyomás, szél, csapadék, éghajlatválasztó hegység, globális felmelegedés, ózonréteg-elvékonyodás, éghajlatváltozás, légszennyező anyagok, savas eső	emisszió, transzmisszió, imisszió, szmog, savas ülepedés
A 3.2 témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	„fagyosszentek”, „Medárdnap”, „vénesszonyok nyara”	Coriolis-erő, Azori-, Szibériaiaianticiklon
3.3. A vízburok világtenger	<u>Általános fogalmak:</u> hidrológia, vízburok (hidroszféra), vízháztartás, vízkörforgás, világtenger, óceán, tenger, tengerszoros, öböl, szárazföldi talapzat (self), fajhó, sótartalom, hűtő-fűtő hatás, hullámozás, hideg és meleg tengeráramlás, tengerjárás, apály, dagály, deltatorokolat, tölcsértorokolat, épülő part, turzás, lagúna, pusztuló part, tagolt- és tagolatlan part	beltenger, peremtenger, földközi tenger, kontinentális lejtő, pozitív és negatív hőmérsékleti anomália, tengeri vízkörzés, szökőár, vakár, vihardagály, abrázió, hullámmorajlás, hullámtörés
tavak	állóvíz, tó, fertő, mocsár, láp, kimélyített és elgátolt tómedence, jégvájta-, gleccser-, morotva-,	tengerszem, maradvány-, dolina, polje-, kráter-, kaldérató, eutrofizáció
	szélvájta-, moréna által elgátolt-, tektonikus eredetű-, mesterséges tó, feltöltődés	

folyóvizek	vízgyűjtő terület, vízvásztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás, árvíz, a folyó munkavégző képessége, feltöltődő (alsó)-, oldalazó (közép)-, bevágódó (felső)	sodorvonal, folyóterasz, jövevényfolyó, időszakos folyó,
	szakaszjelleg, hordalék, hordalékkúp, zátony, sziget, V-keresztmetszetű völgy	szoros, szurdok, kanyon
felszín alatti vizek	felszín alatti víz, talajnedvesség, talajvíz, rétegvíz, résvíz, belvíz, artézi víz, ásványvíz, hévíz, gyógyvíz, karsztvíz, forrás, karsztformák: víznyelő, dolina (töbör), polje, karmező, cseppkő, barlang, barlangi patak, karsztforrás	
vízgazdálkodás	folyószabályozás, mederkotrás, árvízvédelmi gát, ártér, ármentesített terület, víztározó, vízlépcső, belvízvédelem, ivóvíz, ipari víz, vízforgatás, csápos kút, artézi kút, vízenergia, öntözés, szennyvíztisztítás, vízszennyező források, vízvédelem, belvízi- és tengerhajózás, halászat, tengeri erőforrások	közműolló, nitrátosodás, mechanikai-, biológiai- és kémiai szennyvíztisztítás, vízkészlet
jég és munkája	hóhatár, belföldi jégtakaró, magashegységi jég, gleccser, lavina, gleccserpatak, Ualakú völgy, jégcsiszolta felszín, morénasánc, morénasíkság, tóhátság, fjord	jégeképződés, firn (csonthó), kárfülke, vásott szikla, ösfolyamvölgy, vándorkő
A 3.3. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	Golf-, Észak-atlanti-, Labrador-, Humboldt-, Ojashio-, Kuro-shio-áramlás	
3.4. A talaj	talaj, humusz, talajképződés, talajpusztulás, talajlevegő, trópusi vörösföldek, mezőségi-, barna erdő-,	anyagkőzet, talajsintek: A-, B-, C-szint, zonális és azonális talaj, tundratalaj, laterit, terra rossa,

	szürke erdő (podzol)-talaj, szikes talajok, talajerózió, talajvédelem	sivatagi talajok, láptalaj, rétitalaj, rendzina, vázталajok, szikesedés
A 3.4. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak		Dokucsajev

<p>4. A földrajzi övezetesség</p>	<p><u>Általános fogalmak</u> éghajlat, övezetesség, szoláris és valós éghajlati övezet, természetföldrajzi övezetesség, vízszintes és függőleges természetföldrajzi övezetesség, övezet, öv, vidék, terület; forró övezet, mérsékelt övezet, hideg övezet; egyenlítői öv, átmeneti öv, térítői öv, egyenlítői éghajlat, szavanna éghajlat, trópusi sivatagi éghajlat, monszun vidék, forró övezeti monszun éghajlat; meleg-mérsékelt öv, monszun terület, mérsékelt övezeti monszun éghajlat, mediterrán terület, mediterrán éghajlat, valódi mérsékelt öv, óceáni terület, óceáni éghajlat, mérsékelt szárazföldi terület, nedveskontinentális éghajlat, szárazföldi terület, szárazkontinentális éghajlat, szélsőségesen szárazföldi terület, mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat, hideg-mérsékelt öv, tajga éghajlat; sarkkörü öv, sarkvidéki öv, tundra éghajlat, állandóan fagyos éghajlat; esőerdő (trópusi esőerdő), szavanna, monszunerdő (dzsungel), keménylombú erdő, babérlombú erdő, lomboserdő, tajga, tundra, erdős és füves puszta, erdőhatár, havasi legelő, sziklahavas, „örök fagy”</p>	<p>galériaerdő, erdős-, cserjés-, füves szavanna, nedves és száraz szavanna, macchia, tőzegmohaláp, pampa, préri, sztyep, fahatár</p>
--	--	---

Megjegyzés: Az övezetek, övek környezeti problémáival kapcsolatos fogalmak a globális válságproblémáknál jelennek meg.

<p>5. Néesség- és településföldrajz néességföldrajz</p>	<p><u>Általános fogalmak</u></p> <p>néességföldrajz, demográfia, néességrobbanás, természetes szaporulat, néességfogyás, előregedő és fiatalodó társadalom, néességési szakasz, korfa, kor- és foglalkozási szerkezet, születéskor várható átlagos élettartam, analfabétizmus, emberfajta, europid-, negrid-, mongolid-, ausztrálid emberfajta, akklimatizáció, nyelvcsalád, világnyelv, világvallás, népsűrűség, néességkoncentráció, belső vándorlás</p>	<p>nagyrasz, alrasz, keveréknépek, őslakos (bennszülött), természeti vallás, indoeurópai-, uráli nyelvcsalád, nemzet, nemzetiség, etnikum, egy- és többnemzetiségű állam, nemzeti azonosságtudat (identitás),</p> <p>keresztény, mohamedán, hindu, buddhista vallás, nemzetközi- és interkontinentális vándorlás, ingázás, vendégmunkás, menekült, bevándorló, illegális munkavállalás</p>
<p>településföldrajz</p>	<p>település, infrastruktúra, szórványtelepülés, csoportos település, tanya, farm, falu, város, apró és óriásfalu, szabálytalan alaprajzú (halmaz)-, úti-, szabályos alaprajzú falu, településhalmaz (agglomeráció), városodás, városiasodás, urbanizáció, bolygóváros, alvóváros, központi szerepkör, belső munkahelyöv (city), belső lakóhelyöv, külső munkahelyöv, külső lakóöv, urbanizációs ártalmak, nyomornegyed</p>	<p>bokor-, sor-, szórt tanya,</p> <p>ellenvárosodás, elővárosodás, kertváros, sokközpontú agglomeráció, körgyűrűs-övezetes városszerkezet, slum, gettó, óriásváros (megalopolisz), mezőváros, vásárváros,</p>
		<p>városklíma</p>

<p>6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe világgazdaság</p>	<p><u>Általános fogalmak</u> termelés, fogyasztás, termelőerő, természeti erőforrás, humán erőforrás, természeti környezet, társadalmi környezet, földrajzi környezet, gazdasági ágazat (szektor), primer-, szekunder-, terciér és kvaterner szektor, aktív kereső, eltartott, munkanélküli, foglalkozási átrétegződés, gazdasági fejlettség, termelékenység, gazdasági növekedés, bruttó hazai termék (GDP), bruttó nemzeti termék (GNP), alacsony, közepes és magas jövedelmű ország, fejlett és fejlődő ország, életszínvonal, világgazdaság, nemzetgazdaság, önellátó gazdaság, piacgazdaság, gazdasági rendszerváltás, közösségi-, állami és magántulajdon, privatizáció, piac, ár, árrendszer, kínálat, kereslet, nyereség (profit), piaci verseny, versenyképesség, társadalmi egyenlőtlenség, szociális háló, nemzetközi munkamegosztás, szakosodás (specializáció), globalizáció, világpiac, globális világgazdaság, világgazdasági korszakváltás, multi- (transz-) nemzeti vállalat, túltermelési válság, tudományos-technikai forradalom, tömegárutertermelés, monopolkapitalizmus,</p>	<p>K+F tevékenység, extenzív és intenzív gazdasági növekedés, életminőség, tervutasításos gazdaság, direkt és indirekt gazdasági irányítás, gazdasági liberalizmus, egyéni és társas vállalkozás, konjunktúra, dekonjunktúra, recesszió, globalizálódás, vertikális vállalati és területi integráció, anya- és leányvállalat, innováció,</p>
--	--	--

	<p>fogyasztói társadalom, jóléti állam, kőolajár-robbanás, ipari (indusztriális) társadalom, ipar utáni (posztindusztriális) társadalom, információs társadalom (gazdaság), árucseré, nemzetközi kereskedelem, szabadkereskedelem, vám, vámunió, támogatás (szubvenció), kvóta, bel- és külkereskedelem, külkereskedelmi nyitottság, pozitív és negatív külkereskedelmi mérleg, kereskedelmi áruszerkezet, kereskedelmi társulás, integráció, szabad kereskedelmi övezet, közös piac, gazdasági unió, regionális gazdasági integráció, eurorégió, egységes belső piac, áru- és szolgáltatáskereskedelem, regionális politika, felvevőpiac, húzóágazat, szerkezetváltás, válságágazat, kooperáció</p>	<p>cserearányromlás, deficit (mérleghiány), protekcionizmus, árudömping, embargó, barter, kedvezményes (preferenciális) övezet, politikai unió</p>
--	--	--

mezőgazdaság	mezőgazdaság, növénytermesztés, állattenyésztés, erdő-, hal- és vadgazdálkodás, élelmiszergazdaság, agrár gazdaság, agrárország, agrotechnika, külterjes (extenzív) és belterjes (intenzív) gazdálkodás, teraszos művelés, hagyományos mezőgazdaság, égető-talajváltó gazdálkodás, kapás földművelés, ugarolás, ültetvényes gazdálkodás, monokultúra, öntözéses gazdálkodás, árasztás, oázisgazdálkodás, száraz művelés, nomád pásztorkodás, vándorló állattenyésztés,	tenyésztési időszak, hőösszeg, birtokkoncentráció, részesbérleti rendszer, idénymunkás, latifundium, duális szerkezetű mezőgazdaság,
---------------------	--	---

	istálló állattenyésztés, vegyes mezőgazdaság, szakosodott mezőgazdaság, övezetes növénytermesztés, kisparaszti gazdaság,	kollektivizálás, állami gazdaság, termelő szövetkezet, értékesítési szövetkezet, háztáji gazdaság, iparszerű mezőgazdaság,
	szövetkezeti gazdálkodás, farmgazdaság, városellátó övezet, szántó, kert, gyümölcsös, rét és legelő, nádas, erdő, termőkörzet, történelmi borvidék, közös agrárpolitika, mennyiségi korlátozás, élelmiszer túltermelés	„zöld forradalom”, lefölözés
energiagazdaság	energiagazdaság, energiahordozó, elsődleges és másodlagos energiaforrás, megújuló és fogyó energiahordozó, alternatív energiaforrás, energiaszerkezet, energia-újrahasznosítás	energiahatékonyság

ipar	gyáripar, ipari forradalom, iparosodás, kitermelő-, alapanyaggyártó- és -feldolgozó ipar; kézműipar, nehézipar, könnyűipar, élelmiszeripar, kulcsiparág, csúcstechnológia, elektronika, elektrotechnika, mikroelektronika, biotechnológia, környezetvédelmi ipar, ipari telepítő tényezők, iparvidék, hagyományos iparvidék	technológiai és ipari park, technopolisz, beszállító, összeszerelő szerepkör, agyelszívás („brainrain”), exportösztönző iparpolitika
infrastruktúra és szolgáltatás	közlekedés, személyszállítás, áruszállítás, hagyományos és kombinált szállítási-közlekedési mód, közlekedési hálózat, egyközpontú (sugaras) szerkezetű hálózat, tömegközlekedés, tranzithelyzet, transzkontinentális útvonal,	

	belvízi hajóút, anyagi-, humán- és intézményi infrastruktúra	
	gazdasági és társadalmi szolgáltatás, tömegkommunikáció, áruforgalmi (logisztikai) központ, hírközlés, idegenforgalom, belföldi és nemzetközi turizmus, idegenforgalmi körzet, kulturális-, gyógy-, öko-, konferencia-, falusi turizmus	távmunka, kereskedelmi szálláshely, szolgáltatás-turizmus

<p>A pénz világa</p>	<p>pénz, készpénz, bankszámlapénz, valuta, deviza, konvertibilitás, valutaárfolyam, állampapír, értékpapír, részvény, kötvény, folyószámla, hitel, kamat, infláció, tőzsde, érték- és árutőzsde, tőke, pénztőke, nemzetközi tőkeáramlás, értékpapírbefektetés, működőtőke-befektetés, fizetőképes kereslet, költségvetési hiány, hitelképesség, adósság, eladósodás, átütemezés, árfolyamváltozás, cserearány, adóparadicsom</p>	<p>árupénz, papírpénz, bankjegy, érme,</p> <p>tőzsdeindex,</p> <p>rekonstrukciós- és zöldmezős beruházás,</p> <p>adósságválság,</p> <p>rövid- és hosszú lejáratú adósság (hitel), rögzített és változó kamatozású hitel, külső és belső adósságállomány, rögzített árfolyam, monetáris világgazdaság, feketepiac, „láthatatlan jövedelem”, off-shore cég</p>
<p>Az 6. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak</p>	<p>Európai Unió, Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA), Alpok-Adria Közösség, Kárpátok Eurorégió, Nemzetközi Valutaalap</p>	<p>Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Társulás (NAFTA), Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (ASEAN), Európai Szabadkereskedelmi</p>

	(IMF), Világbank, Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), Nevelésügyi Tudományos és Kulturális Szervezet (UNESCO), Egészségügyi Világszervezet (WHO), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Kőolaj-exportáló Országok Szervezete (OPEC)	Társulás (EFTA), Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD), Világkereskedelmi Szervezet (WTO), Vöröskereszt és Vörös Félhold Társaságok Szervezete, Európa Tanács, Dow Jones-index, BUX-index
7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok	<u>Általános fogalmak:</u> gazdasági polarizáció, világgazdasági pólus (erőtér), centrum és periféria, egy- és többpólusú világgazdaság, duális gazdasági szerkezet, „banánköztársaság”, „olajország”, tranzitország, egyedi gazdasági szerepkör	
8. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai	<u>Általános fogalmak:</u> természetes és mesterséges ökoszisztéma, helyi, regionális és globális probléma, túlnépesedés, a népesség előregedése, népességfogyás, születésszabályozás, éhezés, éhségövezet, alultápláltság, társadalmi egyenlőtlenség, világelelmezési válság, túlfogyasztás, eltartóképesség, fizetőképes kereslet, energiaválság, nyersanyaghiány,	túlhalászás, mennyiségi és minőségi éhezés

	globális felmelegedés, elsavanyodás, háborús és katasztrófaveszély, népességvándorlás, környezeti válság, veszélyeztetett élőhely, biológiai sokféleség csökkenése, erdőirtás, felégetés, füves területek feltörése, túllegeltetés,	
	elsivatagosodás, környezetgazdálkodás, nemzeti park, természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, bioszféra rezervátum, természetvédelem, környezetvédelem, környezetvédelmi törvény, világörökség, fenntartható fejlesztés, hulladékgazdálkodás	
Az 8. témakörhöz tartozó egyedi fogalmak	az ENSZ Környezetvédelmi Programja, Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet (FAO), Ember és Bioszféra (MABprogram), Természetvédelmi Világnap (WWF)	

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

A földrajz érettségi vizsga topográfiai követelményei – közép- és emelt szinten egyaránt – az általános és a részletes érettségi követelményekre épülnek.

A vizsgán a topográfiai fogalmakkal kapcsolatban elvárható tevékenységek:

- a tanuló tudja megfogalmazni tényleges és viszonylagos földrajzi helyzetüket, fekvésüket;
- tudja megmutatni azokat különböző térképeken (falitérképen, atlaszban);
- tudja felismerni és megnevezni azokat kontúrtérképen;
- kapcsoljon földrajzi-környezeti tartalmakat az egyes topográfiai fogalmakhoz.

Világegyetem

Tejútrendszer (Galaxis), Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Neptunusz, Plútó, Szaturnusz, Uránusz, Vénusz; Hold.

Föld

Földrajzi fókuszok: Baktérió, Déli-sark, Déli sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, Északi sarkkör, Ráktérió; kezdő hosszúsági kör (greenwichi délkör); *Óceánok:* Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger;

Földrészek: Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália, Ázsia, Eurázsia, Európa;

Nagyszerkezeti egységek: Afrikai-lemez, Antarktisz-lemez, Ausztrál-Indiai-lemez, Csendesóceáni-lemez, Dél-amerikai-lemez, Észak-amerikai-lemez, Eurázsiai-lemez, Fülöplemez (Filippínó-lemez), Nasca-lemez (Nazca-lemez); Japán-árok, Mariana-árok; Eurázsiaihegységrendszer, Kaledóniai-hegységrendszer, Pacifikus-hegységrendszer, Variszkuszihegységrendszer;

Egyéb: Déli-sarkvidék, Északi-sarkvidék.

Afrika

Szerkezeti egységek, tájak: Afrikai-árokrendszer, Afrikai-ösföld, Atlasz, Dél-afrikaimagasföld, Kanári-szigetek, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró (Kilimandzsárócsoport), Kongó-medence, Líbiai-sivatag, Madagaszkár, Namib-sivatag, Szahara, Szudán,

Teleki-vulkán; Száhel (öv);

Vízrajz: Csád-tó, Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Kongó, Niger, Nílus, Suezicsatorna, Tanganyika-tó, Viktória-tó, Vörös-tenger; Asszuáni-gát (asszuáni Nagy-gát);

Országok: Algéria, Csád, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Guinea, Kenya, Libéria, Líbia, Marokkó, Nigéria, Seychelle-szigetek, Tunézia;

Városok: Abuja, Alexandria, Fokváros, Johannesburg, Kairó, Pretoria.

Amerika

A földrész részei: Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika;

Tájak: Alaszka, Amazonas-medence, Andok, Antillák, Appalache-hegység (Appalache), Atacama-sivatag, Bahama-szigetek, Brazil-felföld, Floridai-félsziget (Florida), Grönland, Guyanai-hegyvidék, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Labrador-félsziget(Labrador), Mexikói-fennsík, Mississippi-alföld, Mt. Pelée, Mount St. Helens, Paraná-alföld, Popocatépetl, Préri, Sziklás-hegység, Szilícium-völgy;

Vízrajz: Amazonas, Colorado, Karib (Antilla)-tenger, La Plata, Mexikói-öböl, Mississippi, Nagytavak (Erie-, Felső-, Huron-, Michigan-, Ontario-tó), Niagara-vízesés, Panama-csatorna, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó;

Országok: Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Bolívia, Chile, Brazília, Dominikai Köztársaság (Dominika), Kanada, Kuba, Mexikó, Nicaragua, Panama, Venezuela;

Városok: Atlanta, Brazíliaváros, Buenos Aires, Caracas, Chicago, Dallas, Havanna, Houston, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New Orleans, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Seattle, Washington.

Ausztrália és Óceánia

Tájak: Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-korallzátony, Nagy-Vízválasztóhegység, Nyugat-auztráliai-ösföld, Új-Guinea;

Vízrajz: Murray;

Országok: Ausztrália, Új-Zéland;

Városok: Canberra, Melbourne, Perth, Sydney, Wellington.

Ázsia

A földrész részei: Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép-Ázsia, Belső-Ázsia;

Tájak: Angara-ösföld, Arab-félsziget, Arab-ösföld, Bali, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík (Dekkán-ösföld), Dél-kínai-hegyvidék (Kínai-ösföld), Fuji, Fülöp-szigetek, Góbi, Himalája, Hindusztáni-alföld, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonézszigetvilág, Iráni-felföld, Japán-szigetek, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai-alföld, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Közép-szibériai-fennsík, Krakatau, Kuznyeck-medence, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tiensan, Turáni-alföld;

Vízrajz: Aral-tó, Bajkál-tó, Bering-szoros, Boszporusz, Brahmaputra, Eufrátesz, Holt-tenger, Indus, Jangce, Japán-tenger, Jeges-tenger, Jenyiszej, Gangesz, Kaszpi-tenger, Léna, Mekong, Ob, Perzsa-öböl (Arab-öböl), Sárga-folyó, Tigris;

Országok: Arab Emírségek, Dél-Korea (Koreai Köztársaság), Fülöp-szigetek, India, Indonézia, Irak, Irán, Izrael, Japán, Kazahsztán, Kína, Kuvait, Malajzia, Szaúd-Arábia,

Thaiföld, Törökország;

Városok: Ankara, Bagdad, Bangkok, Bombay, Calcutta, Cseljabinszk, Haifa, Hongkong, Isztambul, Jakarta, Jekatyerinburg, Jeruzsálem, Kanton, Kobe, Krasnojarszk, Kyoto, Manila, Mekka, Novoszibirszk, Osaka, Peking, Rijád, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Teherán, Tel Aviv, Jaffa, Tokió, Újdelhi, Uszty-Ilimszk, Vlagyivosztk.

Európa

A földrész részei: Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet-Európa, Kelet-Közép-Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa;

Tájak: Alpok, Appenninek, Appennini-félsziget, Azori-szigetek, Balkán-félsziget, Balkánhegység, Balti-ösföld, Brit-szigetek, Ciprus, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Finn-

tóvidék, Francia-középhegység, Holland-mélyföld, Izland, Kárpátok, Kelet-európai-síkság, Kréta, Londoni-medence, Mont Blanc, Párizsi-medence, Pennine-hegység (Pennine), Pireneusi (Ibériai)-félsziget, Pireneusok, Skandináv-félsziget, Skandináv-hegység, Szicília, Urál, Vezúv;
Vízrajz: Adriai-tenger, Balti-tenger, Dnyeper, Don, Duna, Ebro, Elba, Északi-tenger, Feketetenger, Földközi-tenger, IJssel-tó, La Manche, Ladoga-tó, Pó, Rajna, Rhône, Szajna, Temze, Urál (folyó), Volga, Watt-tenger;

Országok: Albánia, Anglia, Belgium, Bosznia-Hercegovina, Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Fehéroroszország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Luxemburg, Macedónia, Málta, Moldova, Monaco, Montenegró, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Ukrajna, Vatikán;

Történelmi tájnevek: Burgenland (Őrvidék), Délvidék, Erdély, Felvidék; Kárpátalja; Vajdaság;

Városok: Amszterdam, Antwerpen, Athén, Barcelona, Belgrád, Beregszász, Bilbao, Birmingham, Brüsszel, Chişinău, Csernobil, Dnyepropetrovszk, Donyeck, Dublin, Dubrovnik, Eszék, Europort, Fiume (Rijeka), Genova, Gibraltár, Glasgow, Göteborg, Hága, Helsinki, Kijev, Koppenhága, Lisszabon, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Minszk, Moszkva, Munkács, Murmanszk, Nápoly, Nyizsnyij Novgorod, Odessza, Oslo, Párizs, Podgorica, Reykjavík, Róma, Rotterdam, Sevilla, Skopje, Split, Stockholm, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, Szentpétervár, Szófia, Theszaloniki, Tirana, Torino, Újvidék, Ungvár, Várna, Velence, Volgograd, Zágráb;

Iparvidékek: Dél- és délkelet-angliai iparvidék, Donyec-medence, Északkelet-angliai iparvidék, Északnyugat-oroszországi (Szentpétervár környéki) iparvidék, Flandriai iparvidék, Karaganda, Közép-angliai iparvidék, Kuznyecki-medence, Lotaringia, Moszkva környéki (Központi) iparvidék, Olasz ipari háromszög, Randstad, Skót iparvidék, Uráli iparvidék, Volgai iparvidék.

Közép-Európa

Tájak: Bécsi-medence, Csallóköz, Cseh-medence, Déli-Kárpátok, Duna-delta, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Germánalföld, Grossglockner, Hargita, Kárpát-medence, Kárpát-medencevidék, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Lengyel-tóhátság, Magas-Tátra, Morvamedence, Németközéphegység, Nyugati-Alpok, Román-alföld, Székelyföld, Szent Gotthárdhágó, Szilézia, Szudéták, Vereckei-hágó;

Vízrajz: Boden-tó, Duna–Majna–Rajna vízi út, Genfi-tó, Gyilkos-tó, Odera, Olt, Szent Annató, Vág, Visztula; Száva (lásd Magyarországnál is)

Országok: Ausztria, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Németország, Románia, Svájc, Szlovákia, Szlovénia;

Városok: Arad, Beregszász, Bécs, Berlin, Bern, Bonn, Brassó, Bréma, Brno, Bukarest, Constanța, Dortmund, Drezda, Duisburg, Frankfurt, Galați, Gdańsk, Genf, Graz, Halle, Hamburg, Hannover, Kassa, Karlovy Vary, Katowice, Kolozsvár, Köln, Krakkó, Linz, Lipcse, Ljubljana, Łódź, Marosvásárhely, München, Mannheim, Nagyvárad, Ostrava, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, Riga, Révkomárom, Rostock, Salzburg, Stuttgart, Szczecin, Székelyudvarhely, Tallin, Temesvár, Trieszt, Varsó, Vilnius, Zürich;

Iparvidékek: Ruhr-vidék,

Magyarország

Nagytájak: Alföld, Dunántúli-domb- és hegyvidék (Dunántúli-dombság), Dunántúliközéphegység (Dunántúli-középhegyvidék), Északi-középhegység, Kisalföld, Nyugatmagyarországi-peremvidék (Nyugati-peremvidék);

Egyéb tájak: Aggteleki-karszt, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék, Baradlabarlang, Baranyai-dombság, Bodrogek, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Csepel-sziget, Cserhát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna–Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúl, Dunazug-hegység, Gerecse, Győri-medence, Hajdúság, Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kiskunság, Körös–Maros köze, Kőszegihegység, Marcal-medence, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Mohácsi-sziget, Móri-árok, Nagyunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Őrség, Pesti-síkság, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szigetköz, Szekszárdi-dombság, Szentendre-sziget, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tiszántúl, Tokaj–Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Vízrajz: Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, Száva, szegedi Fehér-tó, Szelidi-tó, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Települések: Ajka, Algyő, Baja, Balassagyarmat, Balatonfüred, Berente, Békéscsaba, Budapest, Bük, Cegléd, Debrecen, Dorog, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Harkány, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Komló, Lábatlan, Makó, Miskolc, Mohács, Mosonmagyaróvár, Nagykanizsa, Nyíregyháza, Orosháza, Ózd, Paks, Pannonhalma, Pápa, Pécs, Salgótarján, Sárospatak, Siófok, Sopron, Százhalombatta, Szeged, Székesfehérvár, Szekszárd, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, Tatabánya, Tihany, Tiszaújváros, Vác, Várpalota,

Veszprém, Visegrád, Visonta, Záhony, Zalaegerszeg, Zalakaros;

Nemzeti parkok, világörökségek: Aggteleki Nemzeti Park, Balaton-felvidéki Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Duna–Dráva Nemzeti Park, Duna–Ipoly Nemzeti Park, Fertő–Hanság Nemzeti Park, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös–Maros Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park; Aggteleki- és Szlovák-karsztvidék, Budapest Andrassy út a Millenniumi földalattal, Budapest Várnegyed és a pesti Duna-part, Fertő tó, Hollókő, Hortobágy, Pannonhalmi apátság, Pécsi ókeresztény sírkamrák, Tokaj-Hegyalja borvidéke;

Megyék: Baranya megye, Bács-Kiskun megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye;

Régiók: Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió; Budapesti agglomeráció.